

Tek Tesiste 30 Milyon Ton Çelik Üretmek

Doç. Dr. Hüseyin Soykan / Matil A.Ş. Genel Müdürü

Yazının başlığını okuyan birçok kişinin, “bir hata olmalı, herhalde 3 milyon ton yazılacaktı” dediğini duyar gibiyim. Hayır, bir yazım hatası yok. Tek tesiste yılda 30 milyon ton çelik üretimi... Gerçek...

Türk çelik sektörünün tüm bileşenlerinin üyesi olduğu Çelik İhracatçıları Birliği'ne bağlı Matil şirketimizin organizasyonu ile, Temmuz ayının son günlerinde Çin'e bir teknik heyet gezisi düzenlendi. Sektördeki başlıca üreticilerden üst düzey teknik yöneticilerin yer aldığı heyet, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan ilgili bürokratların katılımıyla, yarı resmi bir hüviyet de kazanmış oldu.

Gezinin ilk durağı olan Guangzhou'dan, Çin'de demir-çelik üretiminin başlangıç noktası olan Chongqing'e vardığımızda; aklımıza Karabük geldi. 30'lu yıllarda, düşman saldırılarına karşı doğal koruma sağlayan bir coğrafi yapıya sahip Karabük'e ilk çelik fabrikasının kurulması gibi, Çinliler de ilk çelik fabrikalarını, engebeli bir araziye sahip, orta Çin'deki Chongqing'e kurmuşlar, bizden birkaç yıl sonra... Aradan geçen 70 yılda biz 35 milyon ton üretim yaparken; tam tamına 25 katımızdan fazla üretim yapan Çin bir yanda, dünyanın geri kalanı öbür yanda. Bu noktaya nasıl geldikleri ayrı bir inceleme

ve yazı konusu elbette...

8 günlük gezimizin son ve şüphesiz en önemli gününe geldiğinde, Türkiye'den yola çıktığımız andan itibaren aklımızdan çıkmayan dünyanın en büyük kapasiteli tesisini görmek için, bir gece konakladığımız Zhanjiang'daki otelimizden ayrılıp 45 dakika sürecek otobüs yolcuğumuza başladık. Pirinç tarlalarını, iki büküm çiftçileri, kara sabana koşulu tek öküzleri ve karides çiftliklerini geçtikten sonra; nihayet varmak istediğimiz noktadayız. Dünyanın 4. büyük şirketi olan Baosteel'in, Çin Denizinde Hainan'a komşu bir ada üzerinde, tamı tamına 13.000 dönüm arazi üzerinde inşa ettiği, 30 milyon ton kapasiteli yeni tesisinden içeri adım attığımızda, gözlerimizin görebildiği bütün noktalarda hummalı bir çalışma söz konusu. Üstelik işin başındayken, tesislerle birlikte kök salmaya ve büyümeye başlayan yüz binlerce ağaç dikilmiş. Çevre konusu ihmal edilmemiş. Birden bir önceki işimde, sektörün ilk ortak yatırımcısı olan çevre tesisinde yaptığım benzer uygulama hatıramda canlandı. Yaşanılan zorluklar, sarf edilen emekler ve gösterilen cefakârlıklarla birlikte...

İçinde bulunduğumuz tesisin büyüklüğü ve cesameti, elbet yüksek bir noktadan daha iyi görülebileceğinden, Çinli ev sahiplerimiz ve gezimize eşlik edenler, limana bitişik bir binanın çatı katına çıkarıyor bizleri. Karşımızda, büyük bir sanat eseri gibi duran muhteşem tesisi temâşa ediyoruz hep birlikte, şaşkın bakışlarla...

Sola dönüyoruz, 125 milyon ton elleçleme kapasiteli limanı görüyoruz; sağa dönüyoruz, tam 800 m uzunluğundaki uzay kafes şeklinde inşa edilmiş kapalı cevher stok sahası bizi karşılıyor, çevre kirliliği söylentilerine inat... Karşımıza bakıyoruz, 5050 m³lük 1. Yüksek Fırın, devasa uzunluktaki hammadde konveyörüyle yılda tam 4,5 milyon ton sıcak maden üretmek için 1 ay sonraki ateşlemeye hazır bekliyor. Yere iniyoruz, kum gibi bir zemin... Yatırımcıların hiç sevmeyeceği cinsten. Zemin iyileştirmeyi bilen dostlarla hesap ediyoruz. Acaba kaç bin km uzunluğuna eşdeğer on binlerce kazık çakılmıştır? Ne kadar para toprağa gömülmüştür? diye... Tesisi

Zhanjiang'da Kaldığımız Otel

Tesisin Genel Görünümü

Yüksek Fırın

tasarlayan ve imal eden firma yetkilisi, her biri devasa rakamları ardı ardına sıralıyor:

- Şu ana kadar 8,5 milyar dolar harcandı.
- Eylül ayından itibaren, ilk fazda 9 milyon ton, ikinci faz ile birlikte 22 milyon ton çelik üretilecek.
- Genişleme alanlarıyla birlikte 30 milyon tona çıkılacak.
- Bu tesisin aynısını Vietnam'da kurmaya başlıyoruz...
- vs vs vs...

Milyon tonlar, milyar dolarlar; duydukça anlamını yitiriyor. Sonra tesisi gezmeye devam ediyoruz; 550 m²'lik sinter fabrikasını, kok fabrikasını ve yan ürün tesislerini, kilometrelerce uzunluktaki hammadde nakil konveyörlerini ve gaz hatlarını, onlarca bacayı... Hasılı olması gereken ne var ise, hepsinin en büyüğünü, en yenisini, en teknolojik olanını; uçsuz bucaksız dümdüz bir sahada nakış nakış işlenmiş olarak görmeye, incelemeye devam ediyoruz. Tesis gezimizin ortasında, tam da bu koşturmacanın ve tatlı telaşın içindeki en yetkili 2. adam ile bulduğumuzda, klimatize odanın soğuk havası ve vücuda dinginlik veren Çin çayı bile, yaşadığımız heyecanın hararetlendirdiği bedenlerimizi soğutmaya yetmiyor. Çin'li Genel Müdür Yardımcısı'nın yüzüne, yapılan muazzam işin sonuna gelmenin yorgunluğu ve aynı zamanda gururu yansımış duruyor.

Tesisin 125 Milyon Ton Elleçleme Kapasiteli Limanı

Kapalı Cevher Stok Sahası

Nihayet eve dönüş yolundayız. Bir yanda, zaman farkının iyice ağırlaştırdığı ve koşturmacayla geçen gezinin meydana getirdiği fiziki tahribat, öbür tarafta aklımıza takılmış dönüp duran cevabı zor sorular ve konular:

- Neredeyse ülkemizdeki 27 tesisin toplam üretimini tek başına yapan tesisler, ardı ardına gün yüzüne çıkıyor. Ortalaması 1-1,5 milyon ton olan tesislerimiz ne olacak?
- Bir kara delik gibi duran kapasite fazlası, bu ve benzeri yeni yatırımlarla daha da büyüdükçe, bizleri daha nasıl olumsuz etkileyecek?
- Tesislerinin hemen hemen tamamını kendi tasarlayıp, kendi imal edip çalıştıran bir ülkeye nasıl yetişeceğiz? Mümkün mü?
- Çin devletinin son 15 yılda, bir kanaviçeyi işler gibi planlayıp, 800 milyon tonu aşan bir büyüklüğe getirdiği gibi, Ülkemizdeki ilgili ve yetkililer, bu tarz bir planlama ve yol göstericiliğe hazır mı? Yapar mı?

Sözün özü, Çin çelik sektörü, sadece ucuz iş gücü ve devlet teşviklerine dayanan bir sektör gibi görülmemeli, sağladığı teknolojik dönüşüm göz ardı edilmemelidir. Bu yönüyle en büyük rakibi Çin'de olduğu gibi, Türk çelik sektörü, teknolojik ve yapısal dönüşümünü daha fazla ertelememelidir.